ל: שבועת העדות פרק רביעי שבועות

אי נמי לשודא. לפר"ת דמפרש דשודא למי שירלה הדיין ליתן יתן לריך לומר דהכא היה בעל דין שכנגדו ת"ח והיה ירא שמא יתן לו כדאמר (כתובות פה:) תלמיד חכם קודם גבי נכסיי לטוביה ולכך שלח ליה שגם זה ת"ח ויעשה שודא למי שירלה:

הכל בורים בעדות דכתיב ועמדו. שסמכו לשני אנשים ולא כתיב ושני אנשים אשר להם הריב יעמדו ועי"ל דקאי נמי אאשר להם ריב דהיינו בעלי דינין ונגמר דין כדאמרינן בסמוך דאית לן לאוקומה דומיא דעדים דהוי כגמר דין:

אפרח עלי בר אווזא. תע"ג דבעינן קימה שיש בה הידור כדאמרינן פ"ק דקדושין (דף נ.) מ"מ אין איסור שהרי עומד היה ועי"ל דהיא היתה יודעת שבפניה עמד ושלא עשה אלא מפוס סתימת טענת בעל דינה ובלאו הכי לא דמי לעומד מ) מפניו בנית הכסא ובנית המרחץ דהתם ליכא הידור כלל: **והאמר** מר בשעת גמר דין כו'. תע"ג דהיה יכול להושיבה כדאמר בסמוך דעשה לכבוד תורה עדיף וה"נ עשה לכבוד תורה שהיתה אשת חבר איכא למימר אלא דלה להושיבה אלא לפוסט טענת בעל דינה אפי' בשעת גמר דין תע"פ שגמר הטענות או שמא אין נאשת חבר לאחר מיתה עשה לכבוד תורה עדיף:

אבל איסורא אין חכמה. בסנהדרין פרק כהן גדול (דף יח:) דפריך גבי כ"ג מעיד מוהתעלמת לא מלי לשנויי הא דמעיד היינו באיסורא דא"כ אפי' מלך נמי דגבי איסורא לא אמרן שהיא אימתו עליך משום דאין חכמה כו' מיהו תימה דהכא אב ואל תעשה הוא ובפרק מי שמתו בברכות (דף יט:) מוכח דשרי אפי' באיסור דפרץ גבי המולא כלאים בכגדו פוסטו אפי' בשוק מהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמטמא למת מצוה משום צניון המת ומשני אב ואל תעשה שאני וי"ל דהתם גנאי גדול הוא למת מצוה שאין לו קוברים לכך אב ואל תעשה שרי מדע דבקבוריס לא דחי כבוד דידהו פסח ומילה וכן לפסוט כלאים בשוק גנאי גדול כגנאי מת מצוה להכי פריך מינה אבל הכא גבי עדות ליכא גנאי כל כך ולא שרי באיסורא אפי' אב ואל תעשה ולמי ליה גנאי דמלא אב או קופה והתם נמי דפריך ממלא אב וקופה מכ"ש פריך וה"מ לשנויי אב ואל תעשה כדמשני בתר הכי אלא דשפיר משני שאני ממון דאיתיהב למחילה או שמא אכתי לא אסיק אדעתיה האי שנויא ועי"ל דכשעושין איסור על ידו לא מיקרי אב ואל תעשה והכא כדפירש בקונטרס כגון שבאה אשה לפני חכם להתירה ליגשא ותלמיד זה יודע שבעלה מי וכממונא שרי אפי' מוליאין ממון על ידו מבעליו אלא כדין ומלא אב או קופה דמייתי ראיה מיניה כגון שרוצה אחר ליטלו והשתא נמי ניחא הא דאיצטריך לשנויי התם שאני ממונא דאתיהב למחילה [וע"ע תוס' ב"מ ל: ד"ה אלא]: **עשה** דבבוד תורה עדיף. ומ"ת כ"ש כבוד מלך שהרי אינו יכול לממול על כבודו ואמאי אוקמיה שמעון בן שטח ליגאי המלך בפרק כ"ג בסנהדרין (דף יט.) ויש לומר דשאני דיני נפשות דממילי אי נמי במקום שאין חכם מומל על כבודו חמיר כבוד תורה מכבוד מלך ומה שיכול לממול משום דתורה דליה היא [וע"ע תוספות זבחים מח. ד"ה מיושבן ורומה]

אי נמי לשודא דדייני. יש דין שאינו תלוי בראייה עדיים ולא בשבועה אלא כמה שלא הדיינים טוטה לזכות ולחייב כגון הגך דכתובות (דף פה:) ההוא דאמר להו נכסיי לטוביה ואתו שני טוביה ואמרינן התם שודא דדייני למי שהדיין רואה שהוא ראוי לתת לו מתנה אי נמי לשני שטרות של מכר שנכתבו ביום אחד ואין ידוע למי מסר המוכר שטרו תחלה אמרינן [שם לד.] שודא דדייני אף כאן כך שלא לי אם הדין תלוי בשודא דדייני זה ראוי לזכותו שחכם ולדיק הוא. שודא לשון השלכה כדמתרגמינן ירה כיס שדי בימא (שמות טו): **מחלוקת.** ר' יהודה וחכמים: **דיקפו דרב הונא.** משמת רב הונא: **אפרח עלי בר אווזא.** ואעמוד ולא יכין זה שבשבילה עמדתי אלא מפני האוזא הפורח ובא עלי: מ) **דיינים.** ס"א כלומר תמיה על זה מה דהוה עביד רב נחמן ואומר זה לא לא דבר): **דדיינין ביקיבה.** והכא לחלוק כבוד היכי עביד דקאיס: ומשני **דיקיב וכו'.** כלומר לא עומד ולא יושב אלא כאדם שיתיר הלצועה מן הסנדל: **בעט.** בעטו: **דלא מיפיים מינאי.** לא עשיתי לו טובה ואינו מודה: **לא ליקדום וליקיב.** לפני הדיין קודם שיבא בעל דינו ואפי' יושב ושותק: **דמיחזי כמאן דמסדר ליה.** טענתיה וגורם שיתבזהו בטעמים דבריו לדיין ועוכר בלא תשא שמע שוא מ) כלנקמן: **קבע עידניה.** שהדיין רגו ויש לו קביעות ללמוד: **שאין דרכו ליטול.** אם היה אלו: **הרי זה לא יטול.** אינו מחבר עליו בלא תוכל להתעלם שנאמר מ) והתעלמת פעמים שאתה מתעלם (כ"מ דף ל.): **אבל באיסורא.** כגון אשה הבאה לפני חכם להתירה ליגשא ותלמיד זה יודע שבעלה מי אין חכמה תשוב לנגד ה': **אפי' עשה.** ועמדו: **ואפי' עשה.** את ה' אלהיך תירא מ) לרבות תלמידי חכמים (ב"ק דף מא.): **לא יעשה סניגרון לדבריו.** אם דן דין ולבו נוקפו לומר שהוא טועה לא יחזיק דבריו להביא ראיות להעמידם שהוא כוס לחזור אלא לכל לדיים יחזור להוליא דין לאמיתו: **אלא יבא תלמיד בור לפניו.** ליגשא ולאין בדין עמו אלא יטעהו: **אלא ילטרף עמו.** ואע"פ שהעדות אמת: **מדבר שקר.** שגורם לפסוק דין על פי שנים עדים ואין כאן אלא עד אחד: **שהוא מרומה.** שלמד מתוך דברי עדים שאין עדותם אמת: קולר

אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' מ) כל מקום שיש בו חלול ה' אין חולקין כבוד לרב: רב יימר הוה ידע ליה סהדותא למר זוטרא אתא לקמיה דאמימר אותבינהו לכולהו אמר ליה רב אשי לאמימר והאמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל א"ל האי עשה והאי עשה מ) עשה דכבוד תורה עדיף (סימן סניגרון בור גזלת מרמה) ת"ר מ) מנין לדיין שלא יעשה מ) סניגרון לדבריו תלמוד לומר מ) מדבר שקר תרחק מ) ומנין לדיין שלא ישב תלמיד בור לפניו ת"ל מדבר שקר תרחק (מ) מ) מנין לדיין שיודע לחבירו שהוא גזלן מ) וכן עד שיודע בחבירו שהוא גזלן מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק מ) מנין לדיין שיודע בדין שהוא מרומה שלא יאמר הואיל והעדים מעידין אחתכנו ויהא קולר

מ) [נמלאנו לאיתא רבא], ב) [ע"ז לט.], ג) [גירסת הערוך ערך כתם בגורבא מרגנן מתמשיון בעם המלך לא מתמשיון ע"כ וגם בר"י הזולין ז: ד"ה מבתם פירש מפליג ותבירו בכתובות (ד' ל:) מבתם נרסינן בכ"מ ולא בכ"ף עכ"ל. רש"י ולדעתי נפקא מינה לדינא ופי' ע"ע מ"מ בר' ח פפיף כ], ד) כ"מ דף כט: ע"ש, ה) סנהדרין סב. עירובין סג. ברכות יט.], ו) [כתובות קו.], ז) [פי' סניגרון מלין כמה דאמר אמ' אין קטיגור נעשה סניגור ר"י"ף], ח) [רש"ל גורס בכל הענין ומנין], ט) עיין בספר בוס ישועות, י) [שמות כג], כ) [דברים כב], ל) [שם ו], מ) [קדושין לב:].

תורה אור השלם

1. וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי יְיָ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בַּיָּמִים הָהֵם:
דברים יט יז

2. וְיָדֵי מְמַחֲרַת וְיָשַׁב מֹשֶׁה לְשָׁפֹט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֹד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעָרֶב:
שמות יח יג

3. אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ:
משלי כא ל

4. מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק וְנָקִי וְצַדִּיק אַל תַּהֲרֹג כִּי לֹא אַצְדִּיק רָשָׁע:
שמות כג ז

הגהות הב"ח

(מ) גמ' ולתיב קמיה דיינא מאוש. נ"ב נ' הרא"ש אבל הרי"ף גורס קמיה דבריה וכן גורס הרמב"ם עיין פכ"א מה"ש: (ב) שם ומנין לדיין שיודע בחבירו שהוא:

מוסף רש"י

בטש. הפליר (עי' חולין ז:). ואין דרכו ליטול. דבר שגנאי הוא לו, שאדם משוב הוא ואין דרכו ליטול קופה שלו להמעיטה מן החוץ לגיס שמוב. הרי זה לא יטול. ופטור מהשבת אבידה, דילפינן מוהתעלמת (ב"מ כט:). אין חכמה כו'. תשובה נגד ה' (ברכות יט:) אין תורה חכמה וכבוד ותבונה ויועץ שמחת כנגד חילול השם (ערובין לז.).

מסורת הש"ס

מ) [נמלאנו לאיתא רבא], ב) [ע"ז לט.], ג) [גירסת הערוך ערך כתם בגורבא מרגנן מתמשיון בעם המלך לא מתמשיון ע"כ וגם בר"י הזולין ז: ד"ה מבתם פירש מפליג ותבירו בכתובות (ד' ל:) מבתם נרסינן בכ"מ ולא בכ"ף עכ"ל. רש"י ולדעתי נפקא מינה לדינא ופי' ע"ע מ"מ בר' ח פפיף כ], ד) כ"מ דף כט: ע"ש, ה) סנהדרין סב. עירובין סג. ברכות יט.], ו) [כתובות קו.], ז) [פי' סניגרון מלין כמה דאמר אמ' אין קטיגור נעשה סניגור ר"י"ף], ח) [רש"ל גורס בכל הענין ומנין], ט) עיין בספר בוס ישועות, י) [שמות כג], כ) [דברים כב], ל) [שם ו], מ) [קדושין לב:].

רבינו חננאל

אי נמי לשודא דדייני: אמר עולא אמר רב הונא מחלוקת בבעלי דינין בשעת משא ומתן. אבל בשעת גמר דין דברי הכל בעמידה. ודיינין בישיבה כדכתיב (ויעמד העם על משה וגו' וכתיב) וישב משה לשפט את העם [ויעמד העם על משה וגו'] אימת הוא גמר דין כדבעי דיינא למימר איש פלוני אתה זכאי ואיש פלוני אתה חייב. מ) פי' ערקתא דמסני. תרגום שרוך נעל: אמר רבה בר רב הונא צורבא מרבנן דידע בשהדותא ודילא ביה מילתא לסחיל ומיסהד קמי דיינא דבציר מינה לא ליחיל. דתנן מצא שק או קופה וכל דבר שאינו דרכו ליטול הרי זה לא יטול. והיינו דכתיב והתעלמת מהם פעמים שאתה מתעלם. כיצד זקן ואינה לפי כבודו. והני מילי בעדות מפקן. אבל איסורא אין חכמה ואין תבונה וגו' כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב. עמידת הדרים עשה הוא שנאמר ועמדו שני האנשים וכבוד תורה עשה הוא שנאמר והדרת פני זקן קיום עשה דכבוד תורה עדיף: פי' סניגרון כמו מליץ יושר הוא. כלומר מראה לבעל דין היאך יטענו. וכן שלא ישב תלמיד בור לפני הדיין. וכן אם יודע אדם בחברו שהוא גזלן שלא יצטרף עמו לא לדין ולא לעדות. וכן היודע בדין שהוא מרומה שלא יתחכנו.

מ) גירסת רבינו מלן נגמ' כמלן דשרי ערקתא דמקלמי וכ"ה גר"ן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com